

M U N I
M E D

Lékové formy

Aplikační způsoby léčiv

Informace o léčivech

Pravidla preskripce

Pravidla praktických cvičení

ZÁPOČET – za docházku

KOLOKVIUM - test

Elektronická skripta zveřejněná na portal.med.muni.cz:

Farmakologie pro studenty bak. oborů na LF MU

M U N I
M E D

Lékové formy

Aplikační způsoby léčiv

Informace o léčivech

Pravidla preskripce

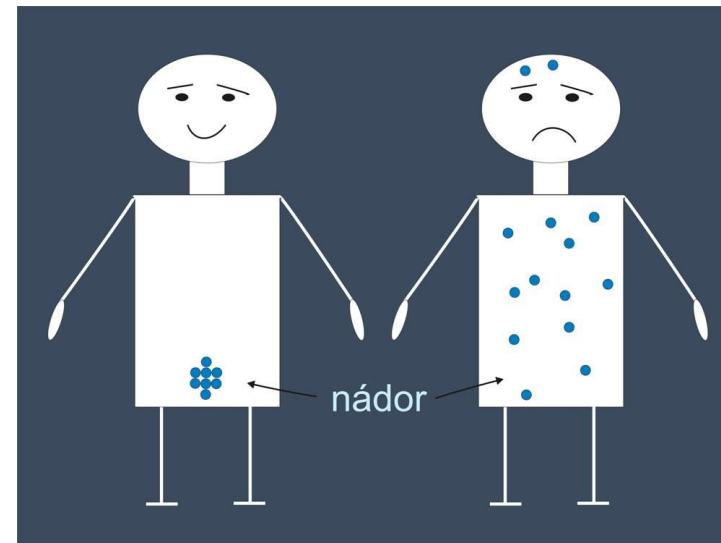
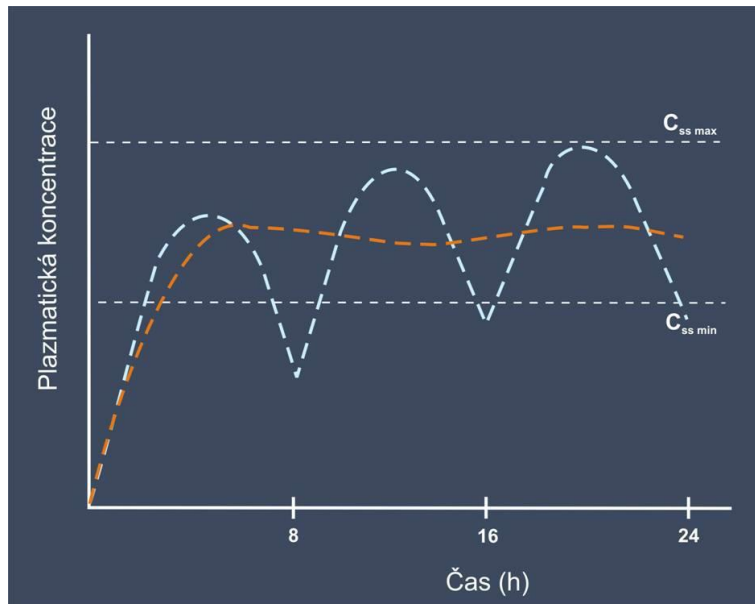
Léková forma

= konečná podoba léčivého přípravku, v níž je podáván pacientovi

- Mast, tableta, čípek, kapky, zásyp, sprej, tobolka...
- Směs **léčivých** (LL) a **pomocných látek** (PL)
- Určuje **tvár** a **vlastnosti** léčivého přípravku
- Přizpůsobena **způsobu aplikace**
- Ovlivňuje **farmakokinetické parametry** léčiva

Generace lékových forem

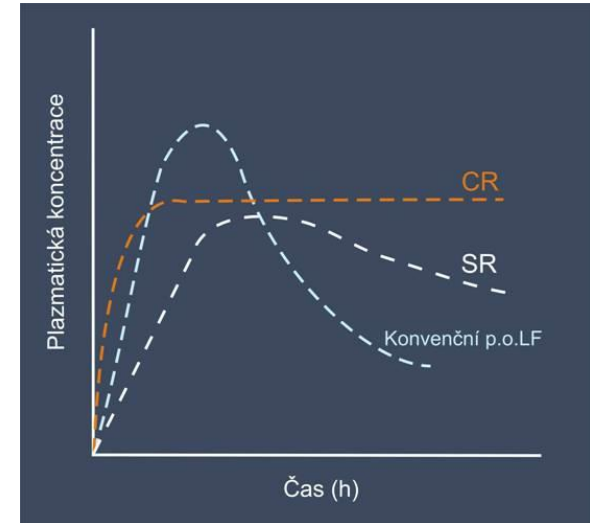
1. generace = klasické lékové formy
2. generace = lékové formy s řízeným uvolňováním
3. generace = lékové formy s řízenou biodistribucí

2. generace

Důvody

- ↓ fluktuace plazmatické koncentrace LL
- ↓ frekvence podávání LL
- ↓ NÚ
- ⇒ ↑ zvýšení compliance pacienta

Sustained / Slow release (SR, RETARD)

- uvolní se potřebná iniciační dávka LL a pak se uvolňuje postupně

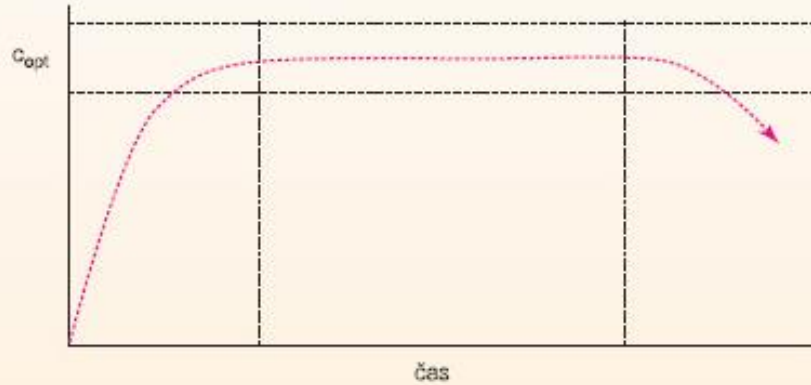
Controlled release (CR)

- LL se uvolňuje podle kinetiky 0. řádu,

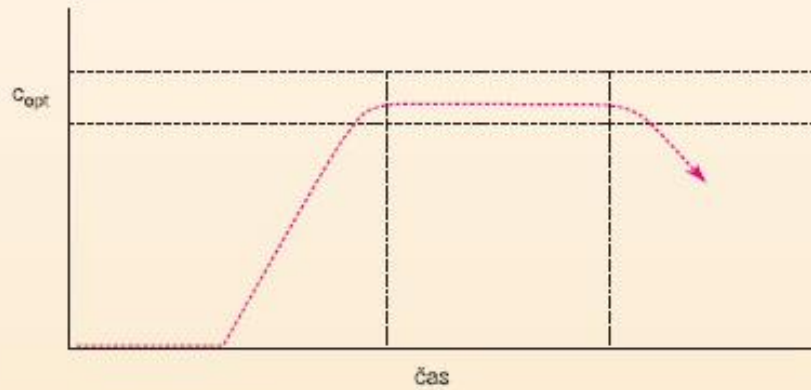
Pulsatile release

- LP s přerušovaným nebo opakovaným uvolňováním LL

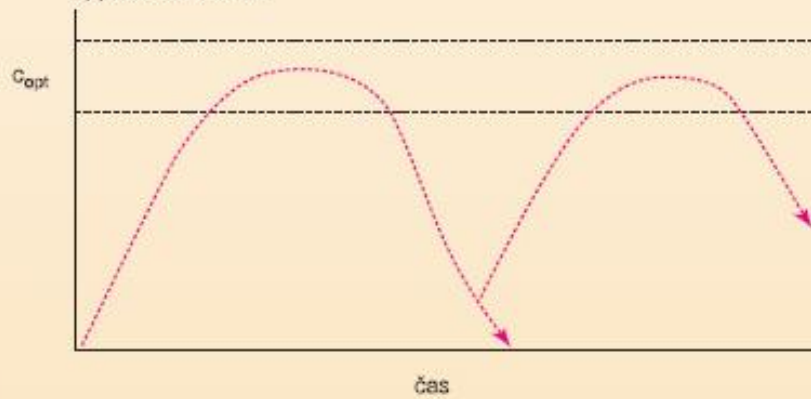
a) prodloužené uvolňování

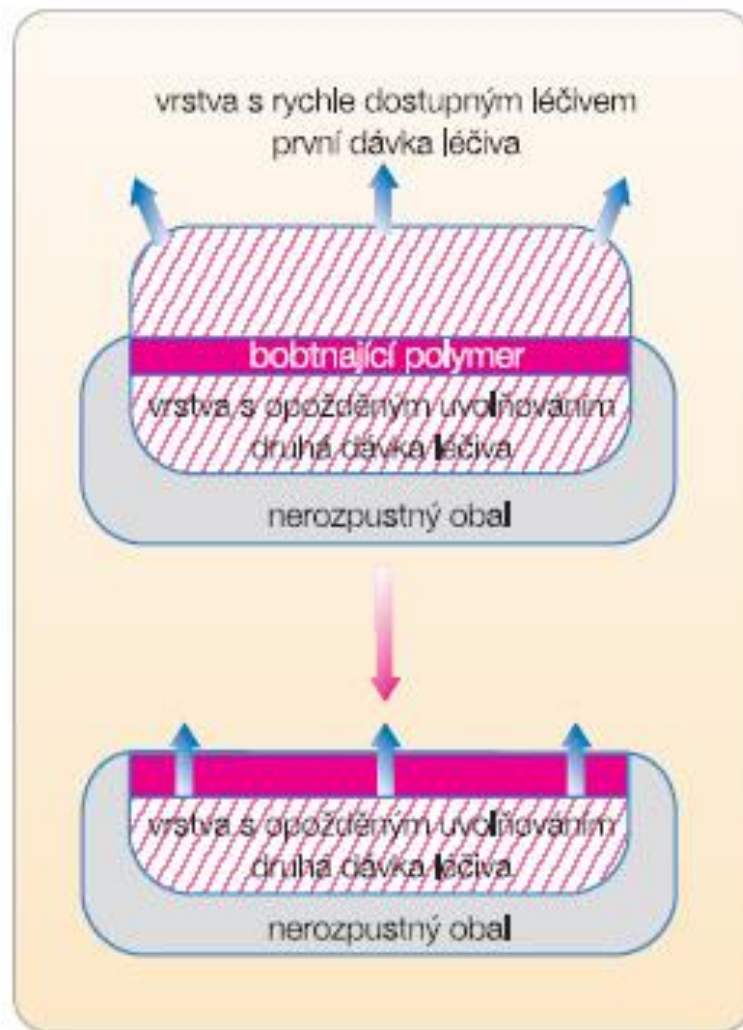
b) zpožděné uvolňování

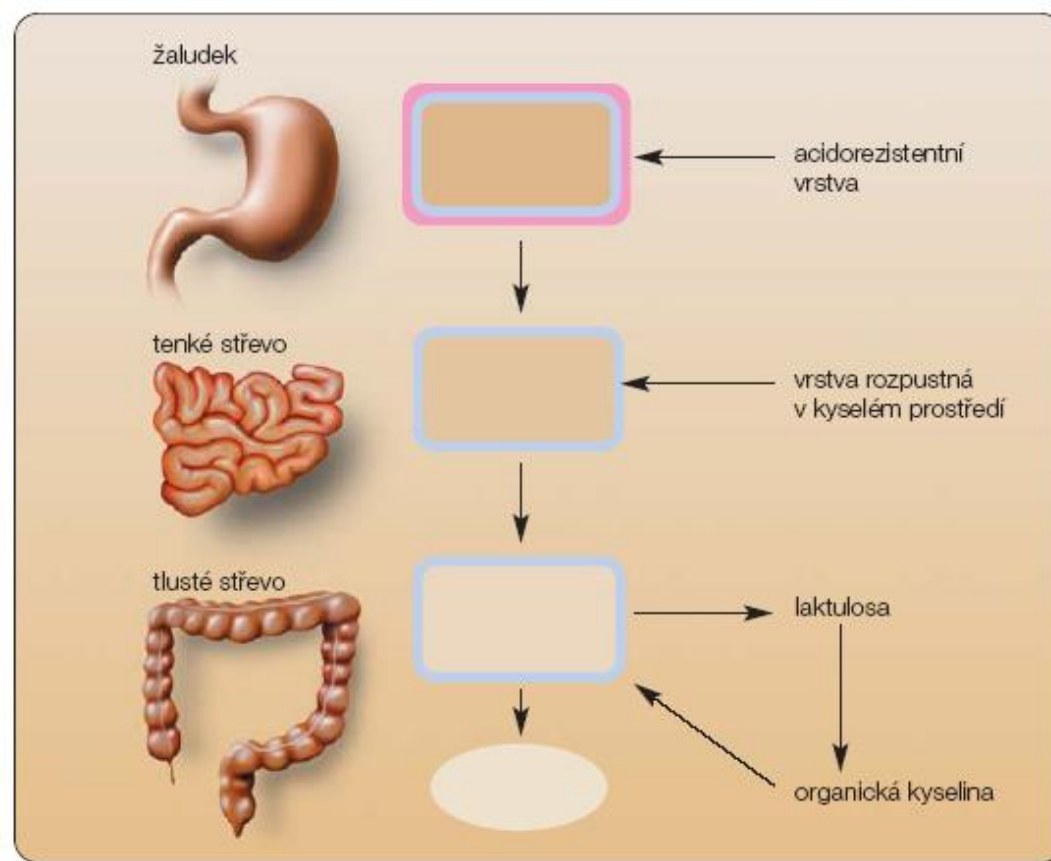
c) pulzní uvolňování

Graf 1 Řízené uvolňování léčiva; c_{opt} – optimální koncentrace léčiva v plazmě.

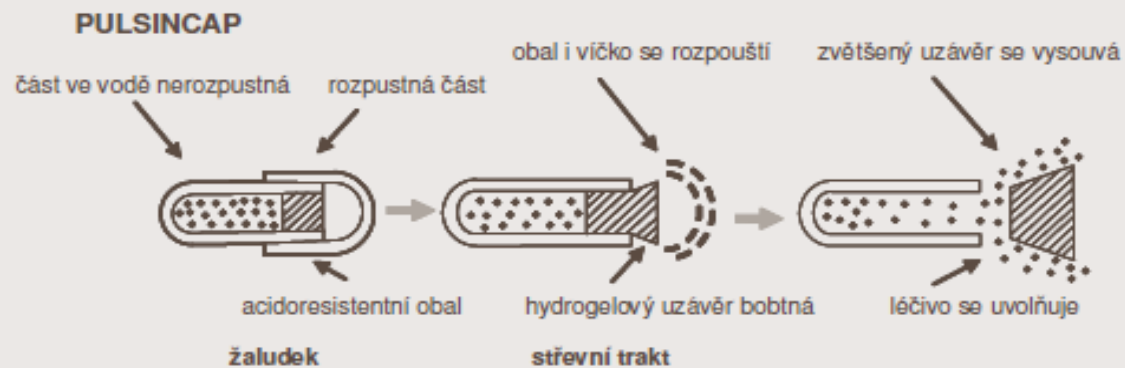

Obr. 4 Matricový systém pro ibuprofen zajišťující pulzní uvolňování a účinek léčiva.

Obr. 5 Systém CODES (Colon-specific Drug Delivery System) navržený pro uvolňování léčiva v kolonu.

Obrázek 2. Schéma funkce systému PULSINCAP

Klasifikace lékových forem

- **Podle konzistence:**

- TEKUTÉ
  - POLOTUHÉ
  - TUHÉ
  - PLYNNÉ
-
- tvarově specifické
- tvarově nespecifické

- **Podle způsobu užití:**

- K vnitřnímu užití (*Ad usum internum*) – Peroralia, Parenteralia
- K jinému užití (*Ad usum alium*) – Ocularia, Nasalia, Inhalanda a další...

Tekuté lékové formy

a) Pro vnitřní užití:

1. Perorální

- roztoky, suspenze, emulze k perorálnímu použití
- perorální tinktury, kapky, sirupy

2. Parenterální

- injekce
- infuze

b) Ad usum alium:

- oční kapky a vody, ušní kapky, nosní kapky
- tekuté přípravky k aplikaci na kůži
- tekuté přípravky k aplikaci na sliznice (výplachy, kloktadla...)

Polotuhé léčivé formy

- Aplikace na kůži nebo na sliznice
- Místní účinek (dermatologika)
- Celkový účinek (TTS)

- Masti
- Krém
- Gely
- Pasty
- Náplasti s léčivými (TTS, Emplastra)

} hydrofilní
hydrofóbní

Tuhé lékové formy

Tvarově specifické:

- Tablety
- Čípky
- Vaginální globule
- Tobolky

Tvarově nespecifické:

- Zásypy (topické prášky)
- Léčivé čaje
- Prášky pro p.o. použití:
  - Klasické
  - Šumivé
  - Zrněné (granuláty)

Tablety a tobolky

Tablety:

- Neobalené
- Obalené
- Enterosolventní
- Šumivé
- Dispergovatelné v ústech
- S řízeným uvolňováním
- Žvýkací
- Vaginální

Tobolky:

- Tvrdé
- Měkké
- Enterosolventní
- S modifikovaným uvolňováním

Plynné lékové formy = aerodisperze

Topické

- ušní, nosní, orální, sublingvální a kožní spreje

Inhalační přípravky

- tekuté (rozprašování tekutin)
- prášky k inhalaci (velikost částic určuje místo vstřebávání)

Pěny

- kožní, rektální, vaginální pěny

Tvorba aerodisperze:

- Mechanickým rozprašovačem (spreje)
- Pomocí stlačeného/zkapalněného plynu (tlakovky)

M U N I
M E D

Lékové formy

Aplikační způsoby léčiv

Informace o léčivech

Pravidla preskripce

PARENTERÁLNÍ

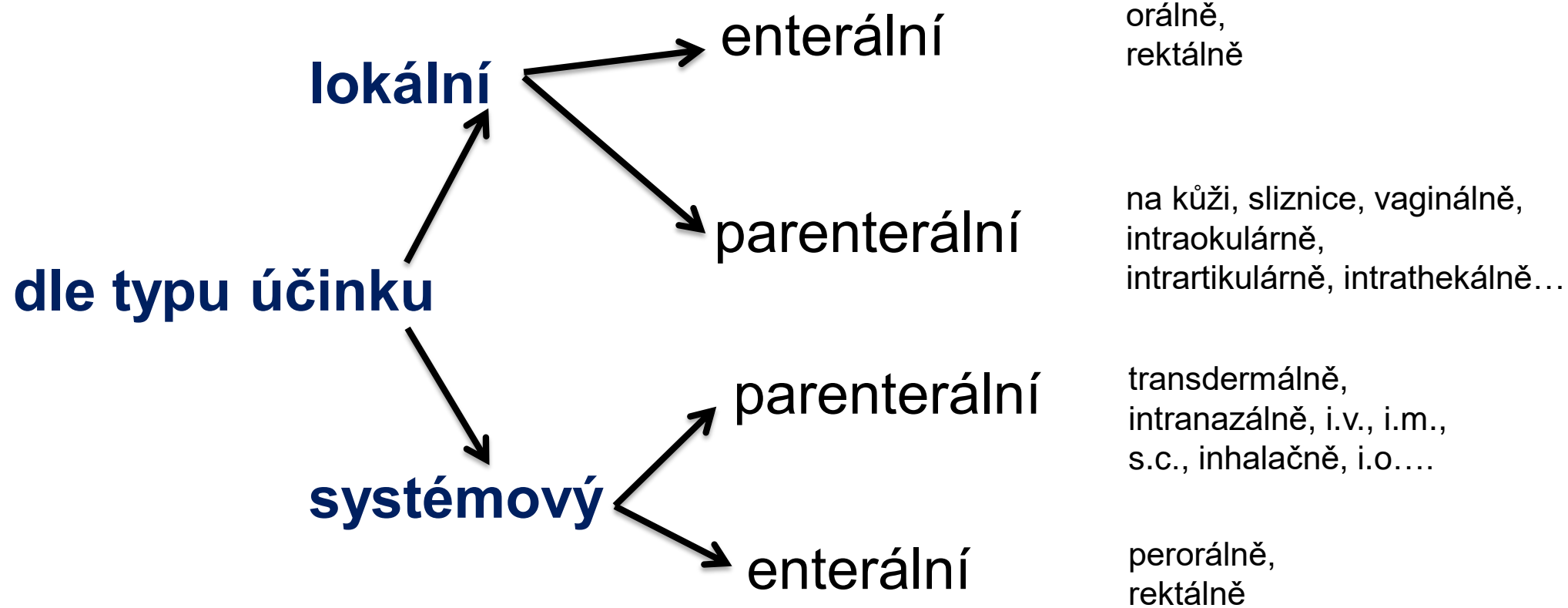

ENTERÁLNÍ

Klasifikace aplikačních způsobů

Místní / lokální

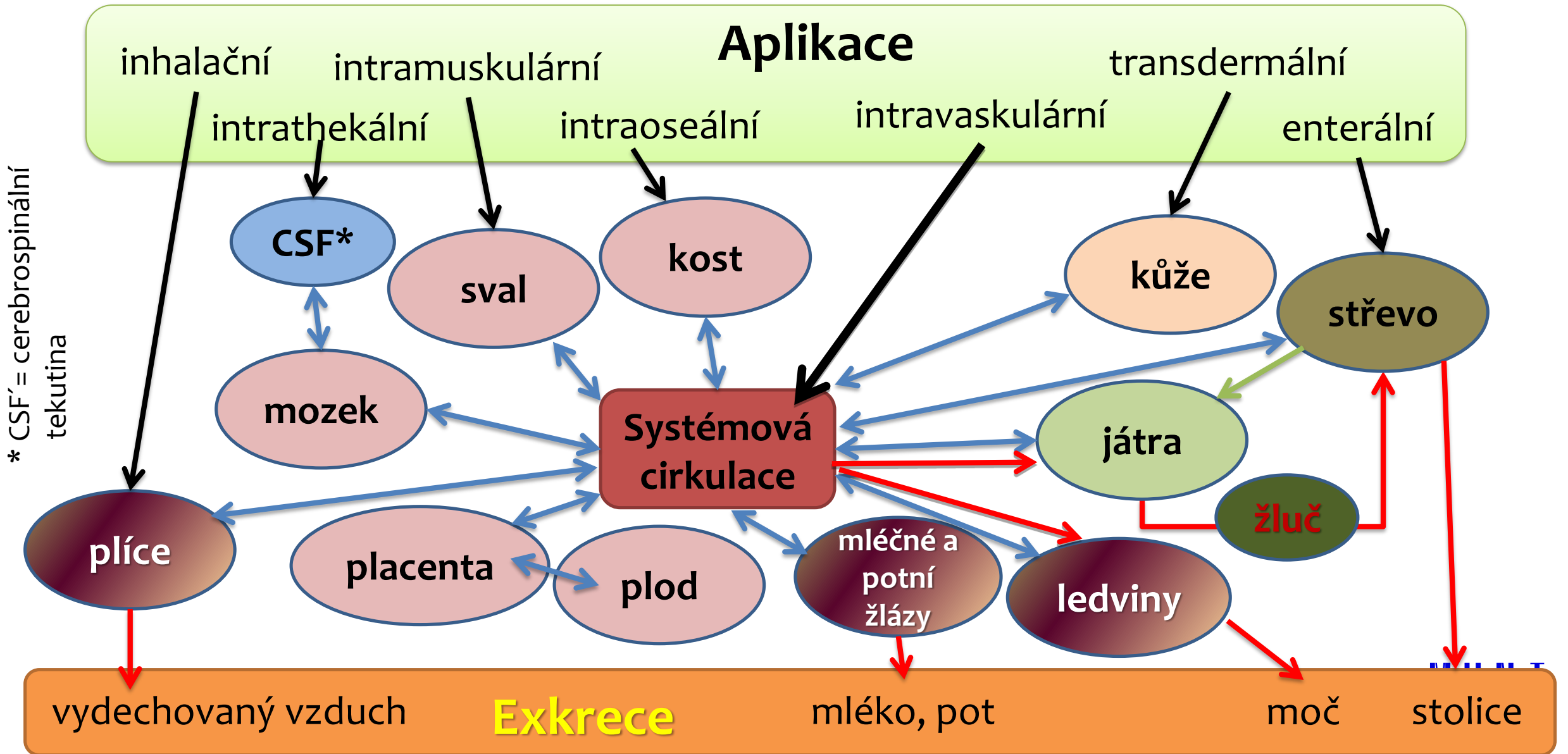
- efekt léčiva se odehrává v místě aplikace ⇒ **cílený účinek na postiženou tkáň/orgán**
- omezený průnik léčiva z místa podání
- **rozhodující je koncentrace léčiva**

Topické podání není synonymum pro lokální podání. Může se absorbovat a vyvolávat systémový účinek

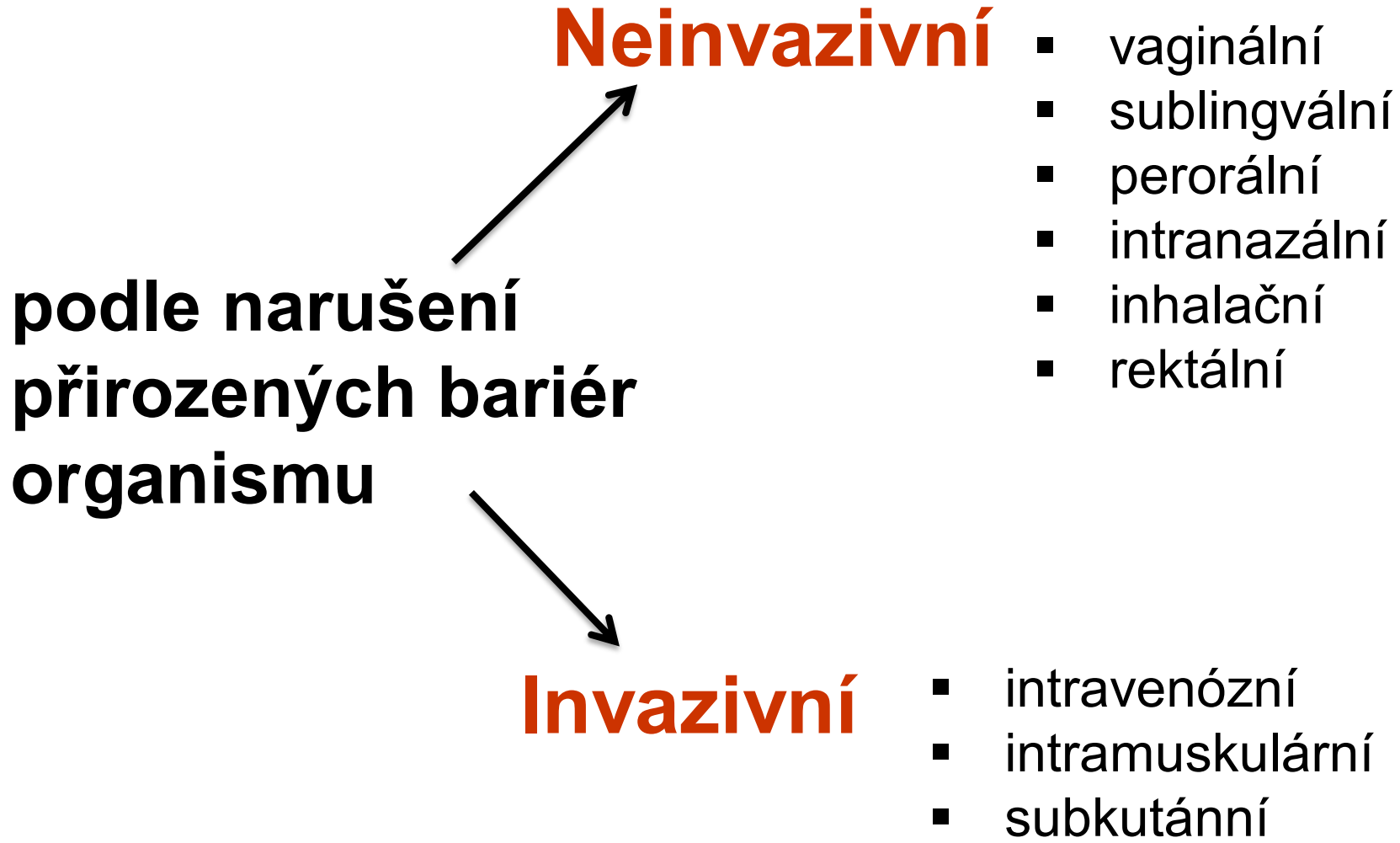
Celkový / systémový

- léčivo přestupuje do systémové cirkulace
- vyšší riziko NÚ
- **rozhodující je dávka léčiva, biologická dostupnost a LF**

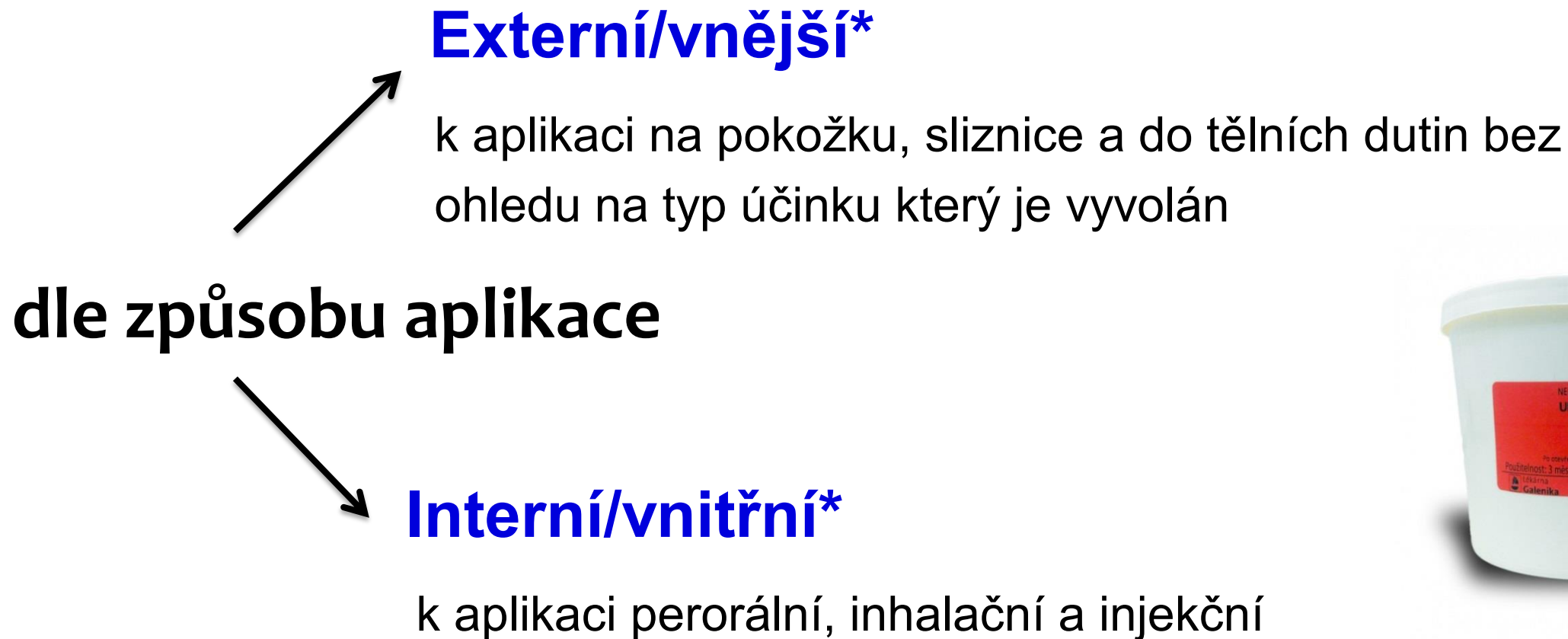
Schéma systémového podání léčiv

Klasifikace aplikačních způsobů

Klasifikace aplikačních způsobů

* Lékopisná/farmaceutická klasifikace používaná pro označování IPLP přípravků

Farmakologické rozdíly mezi aplikačními způsoby

Farmakodynamické

- změna **charakteru** účinku (při daném aplikačním způsobu nemůže léčivo dosáhnout jiných struktur)
  - Mannitol**: p.o. – laxativum; i.v. – diuretikum
  - Adrenalin**: intranazálně - dekonescens; i.v. – kardiostimulans
  - Lugolův roztok**: topicky - antiseptikum; p.o. – tyreostatikum

Farmakokinetické

- jednotlivé aplikační způsoby se liší v: násupu účinku (i.v./TDM) , v délce trvání účinku (implantát/bolus), velikosti dávky v řečišti
  - Vankomycin** – p.o. – lokální působení ; i.v. – systémové působení

FAKTORY VÝBĚRU APLIKAČNÍHO ZPŮSOBU

- **fyzikálně-chemické vlastnosti léčiva**
velikost molekuly, lipofilita/hydrofilita
- **terapeutická indikace + závažnost stavu**
- **benefit : risk ratio**
- **komorbidity, komedikace**
p.o. podání u GIT komplikací, transdermální podání u poruch periferního prokrvení...

M U N I
M E D

Lékové formy

Aplikační způsoby léčiv

Informace o léčivech

Pravidla preskripce

NÁRODNÍ INFORMAČNÍ ZDROJE

- Pharmindex Brevíř
- Databáze SÚKL

www.sukl.cz

- Databáze AISLP (Automatizovaný Informační Systém Léčivých Přípravků)
- Databáze Interakce léčiv (Infopharm)

<http://drugagency.cz/prezentace.php?id=19>

<http://drugagency.cz/lekove-interakce.php?id=30>

- SPC = Souhrn údajů o přípravku
- Český lékopis

MEZINÁRODNÍ INFORMAČNÍ ZDROJE

- EMA

<http://www.ema.europa.eu/ema/>

- Dynamed

<https://ezdroje.muni.cz/prehled/zdroj.php?lang=cs&id=414>

- Drugs.com

<https://www.drugs.com/>

- PubMed

<https://www.ncbi.nlm.nih.gov/pubmed>

- Medscape

<https://www.medscape.com/>

ČESKÝ LÉKOPIS

- pharmacopoea (*poieo* = řec. připravuji)
- základní farmaceutické dílo normativního charakteru
- celostátní závaznost

Účel: zajištění bezpečných, účinných a jakostních léčiv

- Definuje požadavky na kvalitu léčiv (LL, PL, LP a LF)
- Uvádí zkušební postupy pro jejich hodnocení
- Obsahuje ustanovení o jejich přípravě, výrobě, kontrole, označování a uchovávání

M U N I
M E D

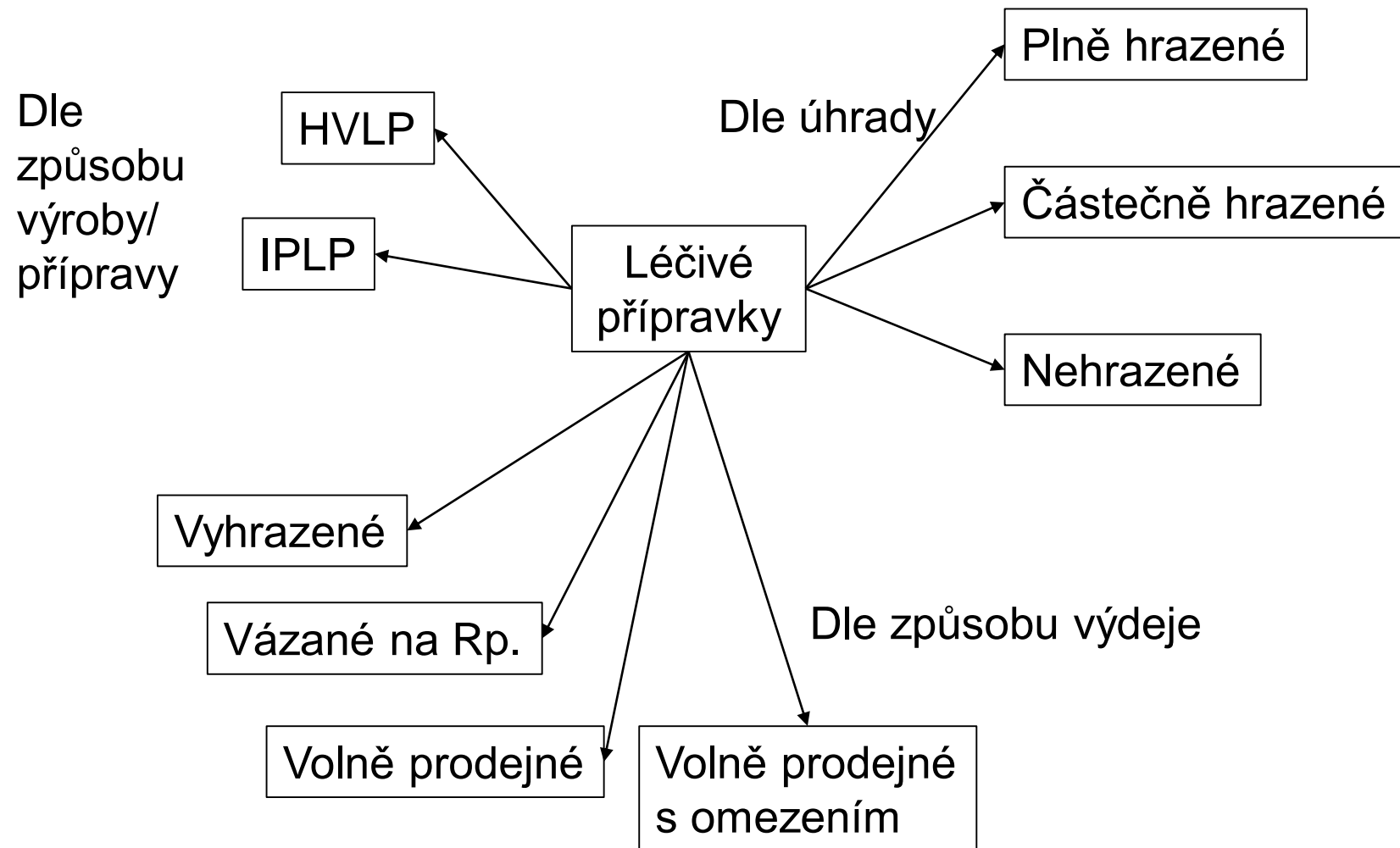
Lékové formy

Aplikační způsoby léčiv

Informace o léčivech

Pravidla preskripce

ZÁKLADNÍ TERMINOLOGIE LÉČIVÉ PŘÍPRAVKY

Pravidla pro předepisování

- Výlučná elektronická preskripce
  - **Identifikátor e-Rp** = alfanumerický kód → QR/čárový kód
- Bezplatnost pro pacienta
- **Množství** přípravku potřebné na **3 měsíce léčby** (úhrada ZP)
- Max. **2 druhy LP**
- Předpis HVLP pomocí **firemního názvu LP** / **generická preskripce** pomocí INN názvu LL

– **Typy a formy předpisů:**

- Recept vs. žádanka
- E-recept vs. listinný recept
- Recept s modrým pruhem
- Výpis z receptu

– **Náležitosti předpisu:**

- Povinný obsah
- Nepovinné součásti, příznaky

– **Platnost předpisu:**

- Max. 48 hod
- 14 dní + den vystavení
- 6 měsíců / až 1 rok

– **Pravidla pro návykové látky:**

- Klasifikace NL
- Recept na NL

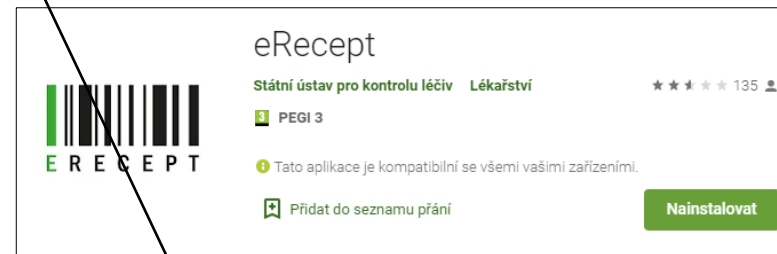
Elektronický předpis

E-mail

Papírová průvodka

e-Rp vydaný na OP

e-Rp App

e-Rp formou sms

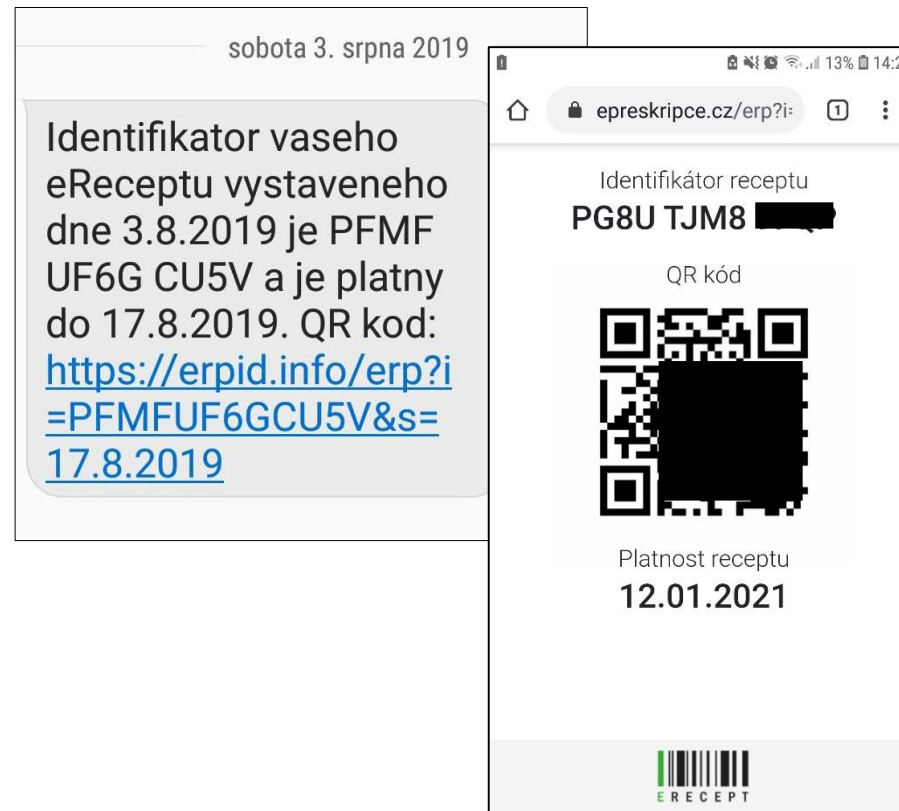
Pacient: Jana Příkladná * 5. 5. 1950   ZP: 111
Vystavení eRp: 1.1.2018   Platnost eRp: 15.1.2018

Lékař: MUDr. Jan Příkladný
Tel.: 555 555 555

PCIF F8GN BL23

PALENRA 500, TBL NOB 24 x 500MG
Množství: 1x   Úhrada: pacient
Dávkování 1-0-0

Sdílený lékový záznam pacienta

- Spuštění systému **1. 6. 2020**
- Evidence všech e-Rp pro konkrétního pacienta
- Nahlížet smí **lékař, lékárník, klinický farmaceut** do údajů **konkrétního pacienta**, o kterého pečuje (ne volně, není možnost brouzdání v datech, vyhledávání aj.)
- Lékaři vidí posledních 5 let, lékárníci 1 rok
- Kontrola **duplicitní preskripce a lékových interakcí**
- **Odběr farmakologické anamnézy** – lékař je méně závislý na informacích od pacienta

HVLP

Kód pojišťovny 1,11	RECEPT		poř. č.
Údaje platí pro celý recept (jediné, pohotovost, repelatur a počtem opakování, nutné a rozdílné pilule, atd.)			
Příjmení a jméno Karel Kejchal			
Číslo pojistěnce		112233/1111	f.
Bydliště (adresa) Ulice 250, Město			
66601			
Popl	Diagnóza	Sk	Kód
			Započ.dopl
			Úhrada
<i>Rp.</i> XYZAL por. tbl. flm. POR TBL FLM 28X5MG Exp. orig. No. III (tres) D.S. 2x denně 1 tabletu			
Popl	Diagnóza	Sk	Kód
			Započ.dopl
			Úhrada
Dne: 26.2.2015			
MUDr. Petr Horák Ambulance ORL Pekařská 18, BRNO tel. 543 210 423 IČP 720001			
jmenovka, razítka, telefon lékaře		Připravil:	Vydal:

IPLP

Kód pojišťovny 211	RECEPT		poř. č.
AA 1818403			
Příjmení a jméno Bc. Zuzana Škopová			
Číslo pojistěnce		[REDACTED]	
Bydliště (adresa) Medlov			
I	<i>Rp.</i>		cena
C	Magnesium lact.	0,5	Sk. Kód
P	Zincum sulphur.	0,01	
	M. fiat plv		
	D. t. dos. No. C. (centum)		
	S. 1x1 (0-1-0)		
I			Sk. Kód
C			
P			
Dne: 10.9.2014		02	
MUDr. Ritterová		Dopravní zdravotnictví a.s. Poliklinika Olomouc Člen skupiny AGEL interní lékařství pob. 101 MUDr. Gabriela Ritterová tel.: 972 722 565	
razítka zdravot. zařízení, jmenovka a podpis lékaře		Připravil:	Vydal:
Bez data vystavení, razítka smluv. zařízení, jmenovky a podpisu lékaře recept neplatí!			

Pořadové číslo tiskopisu ABXY	Kód obecního úřadu obce s rozšířenou působností *)		
Kód zdravotní pojišťovny: 111	Recept na léčivé přípravky obsahující omamné látky seznamu I a psychotropní látky seznamu II		
Jméno a příjmení: Jan Horák			
Číslo pojištění: 6812243234		Datum narození: 24. 12. 1968	
Adresa: Kamenice 5, Brno 625 00		Telefonní číslo pacienta: 549 490 000	
Rp.	VENDAL RETARD 10 mg por. tbl. ret. POR TBL RET 30×10 mg Exp. orig. No I (unam) D.S. Každých 12 hod užít 1 tabletu.		Úhrada pojišťovnou Kč
Datum: 26. 10. 2020		Razítko poskytovatele Jmenovka* a podpis Předepisujícího lékaře	Celkem Kč
Přijal:	Připravil:	Vydal:	Poř. č.

MUDr. Petr Horák
Ambulance ORL
Pekařská 18, BRNO
tel. 543 210 123
IČ: 720001